

Izjava za javnost ob začetku postopka za spremembo 57. člena Ustave

Starši vseh slovenskih zasebnih osnovnih šol, zbrani v civilni iniciativi "Bogatimo šolstvo", z osuplostjo spremljamo odločenost vladajoče politike, da spremeni 57. člen Ustave Republike Slovenije, pri tem pa je ravnodušna do temeljnih načel ustavne demokracije. Zlorabo pravne oblike ustavnega amandmaja in nelegitimno sprevrženost njenega motiva ji očitajo praktično vsi izpostavljeni pravni strokovnjaki. Da to počne, ker želi obiti odločbo ustavnega sodišča, je očitno, saj je to večkrat posredno priznala tudi sama. Oblastni samopašnosti je ob zadostni politični podpori in pravni ignoranci očitno lahko podvržena vsaka človekova pravica, ki oblastnikom ni všeč. Spodjedanje ustavne ureditve ni le nelegitimno in protiustavno, pač pa tudi nevarno za stabilnost in obstoj naše države.

Civilna iniciativa "Bogatimo šolstvo" že od vsega začetka deluje prav z namenom, da o položaju zasebnega osnovnega šolstva javnosti posreduje resnična dejstva. Ker še vedno upamo, da bodo argumenti prevladali nad oblastno močjo, v nadaljevanju izpostavljamo nekatere izjave, s katerimi oblastna večina opravičuje svoje ravnanje.

»Ustavno odločbo je treba brati natančno«

(Saša Tabakovič, [Odmevi](#) 21. 11. 2017 in [Odmevi](#) 16. 11. 2017 ter mnogi drugi ob mnogih priložnostih)

Strinjamo se, da je odločbo treba prebrati natančno. Zato:

1) ne drži, da je Ustavno sodišče v dveh enakih primerih odločilo različno.

Kdor govori, da je Ustava nejasna, saj jo še Ustavno sodišče v dveh enakih primerih razlaga drugače, zelo verjetno ni prebral odločbe, ali pa zavestno zavaja, saj je sodišče samo pojasnilo razlike (8. točka obrazložitve odločbe iz decembra 2014).

- Sodišče je v odločbi iz decembra 2014 odločalo o financiranju osnovnega šolstva, v odločbi iz leta 2001 pa je odločalo o konfesionalni dejavnosti v javnih izobraževalnih institucijah. Ker je osnovnošolsko izobraževanje po ustavi obvezno, je leta 2014 ugotovilo, da mora biti financiranje enako, saj šole opravljajo isto družbeno-koristno dejavnosti me glede na to, kdo je njihov ustanovitelj, pod pogojem, da izvajajo program, ki ga država sama prizna kot javno veljavnega.
- V odločbi iz leta 2001 pa je navedlo, da se do vprašanja financiranja sploh ne opredeljuje, ker tega niso zahtevali niti takratni pobudniki (22. točka obrazložitve U-I-68/98).

2) ne drži, da država ni dolžna financirati razširjenega programa.

Iz ustavne odločbe (25. točka obrazložitve ustavne odločbe) je popolnoma jasno, da država ni dolžna (ne sme) financirati tistega "razširjenega programa, s katerimi zasebne šole zasledujejo svoje partikularne interese". Ustavno sodišče je razmejilo med izobraževalnim programom, ki se izvaja skladno z Zakonom o osnovni šoli (kot obvezni in razširjeni program), ter tistim nedstandardnim programom, s katerim zasebne šole zasledujejo svoje partikularne interese.

Jasno je torej, da je financiranju po enakih kriterijih podvržen celoten program osnovne šole, ki vodi k predpisanemu standardu znanja:

- razredni pouk, matematika, biologija, angleščina, šport, ...(t.i. obvezni program) in
- podaljšano bivanje, jutranje varstvo, interesne dejavnosti, učna pomoč, dopolnilni in dodatni pouk (t.i. razširjeni program osnovne šole),

ne pa tudi morebitne druge storitve, ki jih ponuja zasebna šola, in s katerimi zasleduje partikularne interese.

Podrobneje [tukaj](#).

3) ne drži niti, da se javne in zasebne šole med seboj zelo razlikujejo.

Zasebne šole:

- morajo zasledovati enake cilje vzgoje in izobraževanja (2. člen ZOFVI),
- doseči morajo enakovreden izobrazbeni standard (17. člen ZOFVI),
- zagotoviti morajo enake pogoje za strokovne delavce, prostor in opremo (33. in 104. člen ZOFVI),
- enako uporabo učbenikov (21. člen ZOFVI)
- zanje veljajo enake omejitve plač (89. člen ZOFVI) ipd.

Kolikor izvajajo javno veljavni program, so morebitne razlike med javnimi in zasebnimi šolami nebitne in zato ne utemeljujejo različnega financiranja (povzeto iz 25. točke obrazložitve ustavne odločbe).

»Ogrožen je obstoj in kakovost javne šolske mreže«

(Matjaž Han, [Odmevi](#) 21. 11. 2013, Matej Tašner Vatovec, seja DZ, 21. 11. 2017, in mnogi drugi ob drugih priložnostih)

Ocenjujemo, da gre za vsebinsko prazno politično parolo, ki nima temelja v stvarnosti. Javne in zasebne šole namreč izobražujejo iste otroke, pri čemer to zasebne šole storijo ceneje. Na obstoj javnih šol vpliva rodnost prebivalstva, na kakovost pa Ministrstvo, zasebne šole pa na to nimajo nobenega vpliva.

Državna obveznost je, da slovenskim otrokom zagotovi, da se lahko šolajo. Otrokom šolska mreža omogoča, da se izobražujejo blizu doma – v šolskem okolju, v katerega spadajo. Šolska mreža je torej sredstvo, da si otroci pridobijo izobrazbo, in ne cilj. Javna šolska mreža torej ne služi sama sebi, pač pa slovenskim otrokom, katerih pravico do osnovnega šolanja in njihove svobode izobraževanja štiti Ustava, šolska mreža pa jim to omogoča. Državna skrb pa je tudi kakovost izobraževanja in sicer ne glede na to, kdo izobraževanje izvaja, česar pa ni mogoče zapovedati z Ustavo, pač pa z zakonom.

Poleg tega pa je javna šolska mreža zadostno varovana že z zakonom, kar med drugimi ugotavlja tudi [Varuhinja človekovih pravic](#). Kako je obstoj javnega šolstva zaščiten s 87. členom ZOFVI, je v 22. točki obrazložitve odločbe št. [U-I-68/98](#) pojasnilo tudi Ustavno sodišče: zasebni šoli javna sredstva ne pripadajo, če bi bilo treba zapreti javno šolo zaradi pomanjkanja sredstev.

Grožnja kakovosti javnega šolstva predstavlja prav sprememba Ustave. Besedilo spremembe Ustave pomembno vpliva na doseženo raven pravic: nič več brezplačno izobraževanje, pač pa le brezplačna šola. Drugačno financiranje zasebnih šol nujno pomeni tudi rahljanje omejitev pri plačah učiteljev. Zasebne šole bi z višjim plačilom v svoje vrste privabile najboljše izmed njih, s čimer bi bili otroci v javnih šolah deležni manj kakovostnega pouka.

»Razkleniti je treba zasebno in javno šolstvo«

(Saša Tabakovič, [Odmevi](#) 21. 11. 2017 in [Odmevi](#) 16. 11. 2017)

S spremembo Ustave se bo zgodila le finančna "razklenitev". Iz ustavne odločbe smo se naučili, da finančna "razklenitev" ni utemeljena ob hkratni vsebinski enovitosti, četudi bi jo Državni zbor sprejel v obliki ustavnega amandmaja.

»Danes jih je 6, jutri jih je lahko že 10, pojutrišnjem pa 100«

(Saša Tabakovič, [Odmevi](#) 21. 11. 2011 in [Odmevi](#) 16. 11. 2017, Majda Potrata, [seja Ustavne komisije](#) 5. 10. 2017)

Strah pred poplavo zasebnih šol ni utemeljen. Interesa za izvajanje dejavnosti izobraževanja ni veliko, še manj pa je za take zapovedano neprofitne podvige na voljo organizacijske, kadrovske in kapitalske moči. Če bi interes obstajal, bi v 26 letih samostojnosti nastalo mnogo več od 6 zasebnih osnovnih šol. Kriteriji za ustanovitev zasebne šole z javno veljavnim programom so v zakonu zelo visoki, po predvideni noveli pa še višji, tako da je ustanovitev novih šol praktično nemogoča.

Sicer pa se sprašujemo, ali je v tem, da nastane še kakšna zasebna osnovna šola kaj slabega? Čemu nasprotuje dejstvo, da zasebne šole (za nižje stroške) izšolajo slovenske otroke do tiste ravni oz. standarda, ki ga država pričakuje? Ali s tem ne nastane *win – win* situacija: država za manjši finančni vložek "dobi" izobražene državljane, ti pa možnost, da izberejo izobraževanje, ki ustreza njihovim didaktično-pedagoškim potrebam ali svetovnemu nazoru. Ali država Slovenija ni namenjena njenim prebivalcem, da bi v njej živeli zadovoljni in svobodni ljudje?

»Zasebne šole si lahko svobodno oblikujejo izobraževalni program, ure za nek predmet so lahko manjše.«

(Pikalo, [Odmevi](#) 16. 11. 2017, Tabakovič in Han, [Odmevi](#) 21. 11. 2017)

Argument temelji na napačni predpostavki, da je program javne šole in pedagoški način, na katerega se izvaja, edini mogoči za to, da otroka popelje do pričakovanega izobrazbenega standarda.

Zasebnim šolam se izobraževalni program ne prizna kot javno veljaven, če učencev ne vodi k zapovedanemu izobrazbenemu standardu. Izkušnje dosedanjih zasebnih šol kažejo, da če program zasebne šole ni zelo podoben programu javne šole, ne prejme javne veljavnosti.

Sicer pa velja, kar je v 22. točki obrazložitve zapisalo Ustavno sodišče: zakonodajna ureditev in podatki v spisu ne dajejo podlage za zaključek, da je različno financiranje stvarno utemeljeno. Razlike med javnimi in zasebnimi osnovnimi šolami so tako majhne, da razlogov za neenako financiranje ni. Gre za plačilo po enakih kriterijih, ki izhajajo iz standardov in normativov (glej [81. člen ZOFVI](#)), kar pa je že urejeno z ZOFVI, in ne terja nobene ustavne spremembe.

»V zasebnih šolah ni podaljšanega bivanja, učitelji nimajo istih pogojev...«

(Matjaž Han, [Odmevi](#) 21. 11. 2017)

Trditve ne držijo. Zasebne šole izvajajo podaljšano bivanje (glej npr. v [OŠ Alojzija Šuštarja](#), [OŠ Montessori Ljubljana \(32. stran\)](#), [OŠ Lila](#) (28. stran)). Plače učiteljev se ravna po pravilih Zakona o sistemu plač v javnem sektorju in Kolektivni pogodbi za javni sektor, sicer sledi ukinitve financiranja (glej [89. člen ZOFVI](#)). Varčevalni ukrepi na podlagi ZUJF so veljali tudi za te učitelje.

»Zasebna OŠ lahko izbira, koga bo sprejela.
Zasebna šola nima obveznosti, da bi sprejela vse.«

(Matjaž Han, [Odmevi](#) 21. 11. 2017, Alenka Bratušek ob mnogih priložnostih)

Zasebne OŠ so prostorsko, kadrovsko in finančno omejene. V primeru velikega interesa ne morejo razpisati več vpisnih mest, kot to lahko naredijo javne šole. Tovrstnih razširitev tudi plačnik (država) ne omogoča. Zasebna šola po noveli ZOFVI ne sme diskriminirati med učenci glede na njihove osebne okoliščine. Nadarjenosti otrok pri 5 ali 6 letih starosti ni mogoče preverjati – "pobiranje smetane" torej sploh ni mogoče. V zasebnih OŠ je odstotek otrok s posebnimi potrebami ("otroci z odločbo") primerljiv javnim šolam.

Ne drži, da mora javna šola vpisati vsakogar, ki se želi vanjo vpisati. To velja samo za otroke, ki živijo v šolskem okolišu ([48. člen ZOsns](#)). Zasebne šole pa šolskega okoliša nimajo. Učenec na zasebni šoli je primerljiv učencu, ki npr. obiskuje šolo v kraju, kjer imajo njegovi starši službo, in se tja dnevno vozi. Tega učenca šola ne bi bila dolžna sprejeti.

Ustavno sodišče je v Ustavi prepoznalo **človekovo pravico do brezplačnega obveznega osnovnošolskega izobraževanja**. Sodniki so navedli, da so imetniki te pravice otroci, in ne šole – te so zgolj posrednik. Ustavodajalec namerava s spremembo Ustave slovenskim otrokom odvzeti človekovo pravico, kar Ustava sama izrecno prepoveduje.

Ustava je bila doslej spremenjena desetkrat, in sicer zaradi dopolnjevanja splošno veljavnih ustavnih pravil ter usklajevanja z mednarodnimi standardi:

- izenačitve lastninske pravice tujcev,
- volilnega sistema,
- vstopa v EU in NATO,
- invalidnosti kot nedopustne diskriminatorne okoliščine,
- spodbujanja enakih možnosti moških in žensk pri kandidiranju na volitvah,
- opredelitve pokojnine kot posebej varovanega vidika socialne varnosti,
- uveljavitve pokrajnin,
- zlatega fiskalnega pravila,
- reforme referendumске ureditve in
- pravice do pitne vode.

V civilni iniciativi Bogatimo šolstvo Državni zbor pozivamo, naj niza ustavnih sprememb ne nadaljuje s spremembo, ki bo v nasprotju z zgornjimi okrnila svobodo prebivalcev Slovenije, nekaterim otrokom odrekla človekovo pravico ter zmanjšala svobodo izobraževanja. Povzročila bi nedopustno diskriminacijo ter razslojevanje in elitizem, zoper katerega se deklarativno bori tudi predlagatelj. Taka sprememba ne bi bila niti socialna niti liberalna, zaradi česar politične stranke s temi podnaslovi pozivamo, naj predlogu odpovejo svojo podporo. "Tresoča roka" namreč pomeni tudi, da se Ustavo spreminja le, če to terjajo spremenjene družbene okoliščine in stvarni ter utemeljeni razlogi.

Ljubljana, 28. 11. 2017

Civilna iniciativa "Bogatimo šolstvo"